

ΚΡΙΤΙΚΗ

«Φήμες» του Ν. Σάιμον από την ΕΘΑΛ

● ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Τ. Αναστασίου
 ΠΑΙΖΟΥΝ: Ελενα Ευσταθίου, Κ. Μαυρογένης
 ΑΙΖΟΥΝ: Ελενα Ευσταθίου, Α. Βασιλείου, Βαλεντίνια Σοφοκλέους, Χρ. Χρυσάνθου, Π. Χαλαλάμπους, Νάσια Δαφιώτου, Γ. Λώρης, Λέλια Χατζηγέρου, Π. Μαδούρης.

Ο ΘΙΑΣΟΣ της ΕΘΑΛ είναι πλούσιος — τέσσερα νεαρά ζευγάρια ταυτόχρονα δεν μπορεί να βγάλει στη σκηνή ούτε ο ΘΟΚ. Όταν οι φίλοι θιασοί του Ελευθέρου Θεάτρου προαναγγέλλουν το μελλοντικό τους έργο, συχνά αναρωτιέσαι πού σκοπεύουν να βρουν ηθοποιούς για να ανεβάσουν. Στην περίπτωση της ΕΘΑΛ γεννιέται άλλη απορία. Πώς θα καταφέρουν οι υπεύθυνοι να απασχολούν μόνιμα τους ηθοποιούς που διαθέτουν. Αυτό φαίνεται κατά την επιλογή του ρεπερτορίου τους. Τους βολεύουν έργα με μεγάλο για τα κυπριακά δεδομένα αριθμό προσώπων (8-10), στα οποία οι ήρωες είναι περίπου του «ιδίου μεγέθους» και δεν υπάρχει μεγάλο χάσμα ανάμεσα στους πρωταγωνιστικούς και τους δευτερεύοντες ρόλους. Η πολιτική του θεάτρου είναι να κρατήσει κοντά του τους νέους του συνεργάτες, απασχολώντας τους στο τρέχον ρεπερτόριο και διατηρώντας ισορροπία μέσα στην ομάδα. Όλα αυτά μαζί με τη γενική τάση των θεάτρων μας να ταυτίζουν την ανοιξιάτικη σαιζόν με τις κωμωδίες οδήγησαν στην επιλογή του έργου του Νηλ Σάιμον «Φήμες», που έχει πρόσφατα μεταφραστεί στα ελληνικά και ανεβάστηκε στην Αθήνα.

ΔΙΠΛΑ σε κάθε επίθετο, που χαρακτηρίζει το έργο του Σάιμον θα μπορούσε να μπει η έκφραση «και με το παραπάνω». Το έργο του είναι σπιντόζικο, δυναμικό, έντεχνα φτιαγμένο. Και όλα αυτά με το παραπάνω. Ο συγγραφέας σπιντόζικα, δυναμικά και έντεχνα ακολουθεί την αυστηρή φόρμουλα που έχει επιλέξει στη σκηνή δεν συμβαίνει τίποτα. Όλα τα γεγονότα από τα σημαντικά, που δίνουν ώθηση στην υπόθεση (όπως ο τραυματισμός του νοικοκύρη) μέχρι τα ασήμαντα (το αυτοκινητικό δυστύχημα, οι μικροτραυματισμοί στην κουζίνα, ο καυγός του ανδρογύνου) συμβαίνουν έξω από την σκηνή. Μπροστά μας λειτουργεί μόνο ο λόγος, μπροστά μας δρουν μόνοι οι φήμες.

Ο ΣΑΪΜΟΝ δείχνει το μηχανισμό των φημών που λειτουργούν σαν αυτοεξελισσόμενο σύστημα. Οι ήρωες στην προσπάθειά τους να εξηγήσουν τα ακατανόητα γι' αυτούς γεγονότα στηρίζουν τη μια ερμηνεία πάνω στην άλλη, ολοένα απομακρυνόμενοι από το αρχικό σημείο εκκίνησης. Το παράλογο στοιχείο δυναμώνει όταν με την εμφάνιση του αστυνομικού ανακριτή όλες οι συσσωρευμένες φήμες πρέπει να αναμετρηθούν με την πραγματικότητα. Όλες οι ψεύτικες εξηγήσεις και δικαιολογίες σχηματίζουν ένα χείμαρρο λόγου που παρασύρει και τα ίδια τα ονόματα των ηρώων. Ο ένας παίρνει την θέση του άλλου. Εκείνος που παριστάνει μπροστά στον αστυνομικό τον τραυματισμένο νοικοκύρη ενώνει τις πιο απίθανες εξηγήσεις σε μια ενιαία παράλογη ιστορία. Και να το φινάλε, με το οποίο ο συγγραφέας δείχνει απευθείας τη φύση του θεατρικού είδους του έργου του. Πρώτα, ο πιο «πραγματικός» ήρωας, ο αστυνομικός με ενθουσιασμό δέχεται την φανταστική ιστορία όχι επειδή μοιάζει να είναι αληθινή, αλλά επειδή είναι ωραία διατυπωμένη. Δεύτερο, η αυθόρμητα επινοημένη

ιστορία ξαφνικά σμίγει με την πραγματικότητα και πάει ν' αποδειχτεί αληθινή.

ΕΚΑΝΑ όλη αυτή την ανακατεμένη περίληψη για να δείξω ότι το έργο του Σάιμον είναι ένα δραματοποιημένο λογοπαίγνιο, μια διερεύνηση του κόσμου του κουτσομπολιού, όπου ο λόγος αποκτά μια ανεξάρτητη και παράλογα καρποφόρα ύπαρξη. Σ' αυτό τον κόσμο ο κάθε ήρωας με τις υποθέσεις και εξηγήσεις του ανοίγει δικό του μονοπάτι στο γενικό λαβύρινθο. Το κάθε ολίσθημα της γλώσσας γεννά νέες καταστάσεις, ακόμα και νέα πρόσωπα (άρρωστους συγγενείς, πιθανές ερωμένες κ.λπ.).

ΠΡΕΠΕΙ ή δεν πρέπει όλα αυτά να φανούν στην παράσταση; Πρέπει ή δεν πρέπει να βρεθεί μια ειδική ερμηνευτική προσέγγιση από το σκηνοθέτη, ένας πιο εξηγητή-μένος υποκριτικός κώδικας εκ μέρους των ηθοποιών; Η εντύπωση μου όμως είναι ότι το έργο παίχτηκε σαν μια συνηθισμένη κωμωδία πασεγγήσεων. Στο είδος αυτό, παρά τη συσσώρευση «ιντριγκών» λαθών, συνωμοσιών κ.λπ. το φινάλε πάντα φωτίζει και ξεμπλέκει την υπόθεση και τα κομματάκια που αζλ τελικά συνθέτουν μια αληθοφανή εικόνα.

ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ με ζήλο την πλοκή, την κατάσταση, την κάθε πτυχή της υπόθεσης, οι ηθοποιοί έκαναν τους κωμικούς χαρακτήρες του έργου υπερβολικά αληθινούς, υπερβολικά τελειωμένους. Η περιττή κινητικότητα τους, ο θόρυβος και το ποδοβολητό αποσπούσε την προσοχή μας από τον βασικό ήρωα του έργου — το Λόγο. Το κάθε πρόσωπο είναι γέννημα του κόσμου του κουτσομπολιού, εξ ου τα διογκωμένα του χαρακτηριστικά. Το βασικό λάθος του σκηνοθέτη Τ. Αναστασίου ήταν η παράβλεψη αυτής της φύσης των ρόλων, που δεν είναι αληθινά πρόσωπα, αλλά ήρωες κουτσομπολιού. Δηλαδή, η Κρις είναι τόσο συγχισμένο μυαλό, η Κούκυ τόσο κακόγουστη και επιτηδευμένη στους τρόπους, ο Ερνυ τόσο πομπώδης, όσο το νομίζουν οι άλλοι της παράδας.

ΕΔΩ χρειαζόταν πολύ πιο ελαφρό, πιο κομψό (να! αυτή είναι η λέξη) παίξιμο. Χρειαζόταν λιγότερος τονισμός της κάθε ατάκας για να κυλά αδιάκοπα η ροή του λόγου, λιγότερη υπογράμμιση λεπτομερειών της υπόθεσης για να φανερωθεί ολόκληρο το έξυμνο σχέδιο του συγγραφέα.

ΙΣΩΣ μόνο ο Χρ. Χρυσάνθου δεν παρασύρθηκε από το μαζικό λαχανιασμένο παίξιμο της υπόθεσης. Δεν ξεχνούσε να βάζει πάντα στην πρώτη θέση τη μανιριαστική κομψότητα του ήρωα του. Ήταν αυτός, που βελτίωσε κατά πολύ τις εντυπώσεις του κοινού από την παράσταση με το απίθανο μονόλογο του στο φινάλε. Εδειξε να συνειδητοποιεί καλύτερα από τους άλλους συντελεστές της παράστασης τους κανόνες του είδους του δραματοποιημένου λογοπαίγνιου του Σάιμον.

ΠΙΣΤΕΥΩ, ότι η εικαστική πλευρά της παράστασης ήταν πολύ αδύνατη. Βαρύ σκηνικό, τυχαία επιλογή σκηνικών αντικειμένων. Γυναικεία κοστούμια — απλώς μια μεγάλη αποτυχία.

ΘΑΘΕΛΑ να πω και κάτι άλλο. Κατ' εμένα η προηγούμενη δουλειά της ΕΘΑΛ ο «Μπιντερμαν» ήταν η παράσταση της χρονιάς, ένα μεγάλο θεατρικό γεγονός. Στη Λευκωσία την παράσταση παρακολούθησαν όχι πολλοί, αλλά αρκετοί θεατές. Αυτοί τουλάχιστον δεν είχαν την περιέργεια να δουν την νέα δουλειά του θιάσου; Η προσέλευση του κοινού στις «Φήμες» ήταν πενιχρή. Σημαίνει ότι ούτε οι αναμφισβήτητες επιτυχίες δεν δημιουργούν μόνιμο ακροατήριο;